

Белінська Г. В.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри економіки
Державного університету «Київський авіаційний інститут», Київ, Україна,
belinskaya_anna2015@ukr.net
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-8978-8513>

Самойлюк Д. В.

студент кафедри економіки другого (магістерського) рівня ОПП «Міжнародна економіка»
Державного університету «Київський авіаційний інститут», Київ, Україна,
4499821@stud.kai.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0004-2570-4933>

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ НА СВІТОВІ ОСВІТНІ ПРОЦЕСИ

Анотація. Авторами статті виконано ґрунтовний аналіз наукових праць, що висвітлюють особливості процесів глобалізації та регіоналізації у світі загалом та у сфері освіти зокрема. Наведено погляди вчених щодо визначення сутності феномена «глобалізація», історії його виникнення й розвитку, при цьому наголошено на тому, що сучасна наукова думка неоднозначно оцінює наслідки глобалізації для людства. Проаналізовано наукові підходи до трактування співвідношення понять регіоналізації і глобалізації та їх впливу на світові економічні й соціальні процеси. Зазначено, що в науковій літературі є два протилежних підходи до цього питання: згідно з першим, регіоналізація та глобалізація є взаємодоповнюваними й нерозривними процесами, що перетікають один в один; а згідно з другим – ці процеси є антагоністичними. Проте в сучасному світі вони впливають на життя людей, особливо враховуючи посилення міграційних тенденцій. Проаналізовано думки науковців щодо впливу глобалізації на освітню політику, зокрема процеси уніфікації освітніх стандартів, цифровізації освітнього середовища, міжнародної академічної мобільності та інтеграції національних освітніх систем у світовий освітній простір. Водночас акцентовано на викликах, які постають перед країнами у зв'язку з необхідністю збереження власних культурних і мовних традицій в освіті. З'ясовано, що сьогодні регіоналізація освіти розглядається як стратегія адаптації освітніх програм до специфіки певного регіону з урахуванням його соціально-економічних, культурних і мовних особливостей. Так, серед основних напрямів регіоналізації – децентралізація управління освітою, розроблення регіональних навчальних програм, підготовка кадрів відповідно до потреб локального ринку праці та інтеграція місцевих традицій в освітній процес. Наголошено на важливості гармонізації міжнародних стандартів із локальними освітніми ініціативами для підвищення якості освіти.

Ключові слова: глобальна освіта, глобалізація освіти, регіоналізація, цифровізація, міжнародна мобільність, освітня політика, трансформація освіти.

JEL classification: I20.

DOI: 10.32987/2617-8532-2025-1-107-120.

Найбільш значущим процесом другої половини XX – початку XXI ст. є глобалізація, адже саме вона сти-

мулює нарощування обсягів міжнародної діяльності, створюючи нові та вдосконалюючи вже існуючі форми

© Белінська Г. В., Самойлюк Д. В., 2025

політичних, економічних і соціокультурних відносин у світі. Говорячи про глобалізацію, ми маємо на увазі не просто інтенсифікацію взаємних зв'язків між окремими країнами в економічній сфері, а передусім інший рівень їх якості, коли формується глобальний (наддержавний) рівень економічної організації, що не є простою сукупністю міжнародних економік та ґрунтується на розвитку інформаційних технологій і «економіці знань».

Завдяки глобалізації відбуваються також просторові зрушення, які зумовлюють новий етап розвитку світового господарства, пов'язаний із глобальною регіоналізацією. Глобалізація сприяє встановленню міжнародних відносин на рівні окремих країн і регіонів та їх переходу в планетарний вимір. Так, через посилення економічної взаємодії і взаємозалежності між країнами формується «світове суспільство».

Очевидно, що інтенсифікація глобалізації та регіоналізації впливає не лише на суто економічні процеси, а й стає рушійною силою змін в інших сферах суспільних відносин. І сфера освіти не є винятком: саме зараз ми є свідками глобалізації ринку освітніх послуг, обсяг якого оцінюють більш ніж у 50–60 млрд дол. США на рік [1].

Глобалізація й регіоналізація висувують перед освітою виклики, пов'язані із формуванням суспільства нового зразка та розв'язанням проблем світового масштабу. Тож розвинуті країни активно запроваджують і тестують на практиці новітні моделі освіти за допомогою нетрадиційних підходів, передусім використання інформаційно-комунікаційних технологій. На міжна-

родному рівні також порушуються питання взаємопов'язаності національних освітніх систем, можливості їх порівняння та взаємного визнання результатів навчання.

Якщо говорити про проблеми освітньої сфери України в умовах глобалізації й регіоналізації, то вона, на жаль, поки не в змозі забезпечити формування високоефективного суспільства та його подальший сталий розвиток. Це підкреслює необхідність змін, яка постала ще в перші роки здобуття незалежності, коли суспільство потребувало перегляду стратегії національного розвитку з повною відмовою від тоталітарної моделі освіти, успадкованої від СРСР, та запровадження нової системи, що просувала б ідеї демократії й національної єдності. До речі, саме формування національної єдності та монокультурної ідентичності є викликом для будь-якої системи освіти в умовах мультикультурного світу. З цією проблемою в процесі формування єдиного європейського простору стикалися країни ЄС, тож очевидно, що реформування вітчизняної освіти повинне враховувати також набутий ними досвід.

Світовий досвід щодо глобалізації та регіоналізації освіти, що корисний і застосовуваний в українських реаліях, викладено в низці наукових праць як зарубіжних, так і вітчизняних авторів. Тому аналіз наукової літератури є надзвичайно актуальним, особливо в умовах перманентних соціально-економічних і політичних змін та формування нової моделі світової взаємодії.

З огляду на зазначене метою пропонованої статті є аналіз основних теоретичних підходів і сучасних на-

укових досягнень, що допомагають зрозуміти, як глобальні й регіональні процеси впливають на еволюцію освітніх систем. З цією метою проведено огляд наукових праць, що висвітлюють ці тенденції, та розглянуто їх вплив на освітню політику й практику.

Перед тим як заглибитися в проблеми переформатування сучасної освіти під впливом глобалізаційних і регіоналізаційних процесів, варто з'ясувати, що вони собою являють та чи є між ними щось спільне.

Так, проблеми глобалізації та регіоналізації як векторів розвитку міжнародних економічних відносин постійно перебувають у полі зору ряду дослідників. Зокрема, поняття «глобалізація» увійшло в науковий обіг орієнтовно у 1980-х роках і відображає фундаментальні економічні перетворення, що мають трансформаційний та структуруючий характер, а також тісно пов'язані із суспільними відносинами. Вважається, що глобалізація є нічим іншим, як проявом постіндустріальної стадії розвитку економіки у відносинах між різними країнами світу. На сьогодні дослідники феномена глобалізації не мають єдиної думки щодо факторів становлення та розвитку, а також наслідків глобалізаційних процесів у світовому економічному просторі. Це обумовлено багатогранністю і складністю процесу глобалізації.

На думку експертів МВФ, глобалізація проявляється як зростаючий ступінь інтеграції країн у всьому світі, що обумовлено торговельними й фінансовими потоками та рухом робочої сили і технологій. При цьому основними ланками, які формують сам процес глобалізації, називають

світову торгівлю, перетікання технологій між країнами та регіонами, транснаціоналізацію фінансових потоків, інформаційні мережі й взаємодію (взаємопроникнення) культур.

І. Поліщук [2] визначає глобалізацію як «розповсюдження за кордони національних держав політичних, економічних і культурних процесів поза контролем суверенних урядів й утворення на цьому фундаменті принципово нової цілісності світового простору», говорячи при цьому про трансформацію моделі глобалізації від концепції «світового села» до «мережевої павутини» на початку XXI ст.

У свою чергу, Р. Войтович [3] розглядає глобалізацію як новий тип суспільного розвитку, що супроводжується утвердженням нових ціннісних координат, якісною зміною принципів і структури світу, модернізацією соціальної, політичної, економічної та державно-управлінської систем. Водночас О. Шаров [4] вважає, що глобалізація є об'єктивним процесом освоєння людською спільнотою простору свого проживання, який характерний для всього періоду існування людства.

Найбільш комплексне визначення глобалізації належить, на нашу думку, Я. Шолте [5], який, узагальнюючи всі існуючі трактування глобалізації, виокремив п'ять основних, а саме:

1. *Визначення глобалізації як інтернаціоналізації*, що проявляється в поглибленні міжнаціональних відносин і переході до такої моделі суспільства, за якої на перший план виходять глобальні проблеми та інтереси людства в цілому.

2. *Трактування глобалізації як лібералізації* економічних відносин

між країнами, тобто зняття митних, адміністративних та інших обмежень на переміщення товарів, послуг, перетікання капіталу й міграцію робочої сили.

3. *Розуміння глобалізації як інформатизації*, коли суспільні відносини уніфікуються завдяки поширенню інформації через інформаційні системи.

4. *Ідентифікація глобалізації як процесу створення єдиного суспільного простору без жодних територіальних обмежень*.

5. *Визначення глобалізації через модернізацію суспільства в цілому шляхом локального (регіонального) самовизначення та поширення модернізму*.

Таке визначення, на нашу думку, є оптимальним і всебічним, оскільки охоплює всі процеси, що включає в себе глобалізація, а не робить акцент на якійсь окремій рисі чи явищі.

Натомість *регіоналізація*, як зазначає М. Куриляк [6], є процесом утворення інтеграційних угруповань між країнами, що мають територіальну близькість і прагнуть активізувати економічний розвиток, що супроводжується уніфікацією умов для провадження всіх видів економічної діяльності та зниженням рівня взаємних обмежень. При цьому З. Герасимчук і О. Лютак [7] зазначають, що саме регіональні інтеграційні процеси обумовили розвиток світової економічної системи, а також що в умовах прискорення процесів глобалізації національна економіка будь-якої країни не може розвиватися ізольовано.

У свою чергу, О. Євтушенко та В. Андріяш [8] вважають, що посилення процесів регіоналізації є «відповіддю на сили глобалізації» й

«проміжною зупинкою на шляху до повної глобалізації», розглядаючи створення регіональних блоків як перший крок на шляху становлення загальної політико-економічної системи.

Узагальнення наведених думок науковців дає підстави для висновку, що *регіоналізація – це одна із форм сучасної глобалізації*, за якої глобалізаційні процеси розвитку не мають єдиного вектора, а навпаки, існує сукупність конкуруючих цивілізаційних моделей.

Проте, якщо більше заглиблюватися в цю тематику, то все стає не таким очевидним. Регіоналізація, по суті, – це явище, коли світ стає менш взаємопов'язаним та набуває більшого регіонального спрямування. А на національному рівні – це процес поділу країни на менші юрисдикції (адміністративні одиниці) та передача влади від центральних органів влади до регіонів, тобто процес, прямо протилежний уніфікації. Тож не даремно в науковій літературі сформувалося два погляди на співвідношення понять регіоналізації та глобалізації. І перший (описаний вище) трактує їх як взаємодоповнювані й нерозривні процеси, що перетікають один в один.

Згідно з другим підходом, регіоналізація та глобалізація є антагоністичними, тобто різноспрямованими, процесами. При цьому асиметричність розвитку трактується як один із негативних наслідків глобалізації, що проявляється в нерівномірності розвитку держав (регіонів), що, власне, і стає передумовою регіоналізації. Зокрема, такої думки дотримується С. Радзієвська [9], яка визначає регіоналізацію як суперечливий шлях

трансформації світової економіки в глобальну та зауважує, що вона може бути як формою глобалізації, так і її альтернативою, що створює напругу між цими процесами. Зі свого боку, О. Довгаль та Н. Казакова [10] розглядають ці процеси як паралельні, але не завжди узгоджені, підкреслюючи, що регіоналізація може бути відповіддю на виклики глобалізації, формуючи власні економічні простори й механізми взаємодії.

Незважаючи на такі протилежні трактування, й регіоналізація, й глобалізація впливають на кожний аспект життя сучасної людини. Так, глобальна міграція збільшила етнічну та національну різноманітність у більшості держав і змусила нас переосмислити інститут громадянства. Рамки поняття «нація» руйнуються, оскільки мільйони людей живуть у кількох країнах та мають кілька громадянств. Окрім того, зростає чисельність осіб без громадянства, зокрема мільйонів біженців у всьому світі. Статистика свідчить, що чисельність людей, які живуть за межами батьківщини, зростає неймовірно швидко та неухильно. Так, якщо в 1910 р. у світі налічувалося близько 33 млн мігрантів, то у 2000 р. – 155 млн, а протягом наступних 15 років ця цифра зросла ще майже на 100 млн, до 244 млн мігрантів [11]. Мобільність населення сприяє збільшенню проявів глобалізму та (на противагу) регіоналізму в освіті. Адже гостро постала проблема розвитку й поширення єдиної ідеології, яка наголошувала б, що людина є передусім членом глобальної спільноти, а не окремої нації. І допомогти в поширенні такої ідеології здатна нова система освіти, яка під впливом глобалізації та регіоналізації змінила

свій зміст, методи й управління освітніми системами.

Ряд сучасних вітчизняних і зарубіжних учених безпосередньо займаються проблематикою трансформації національних систем освіти в умовах глобальних викликів і регіональних інтеграційних процесів. Майже всі вони наголошують на тому, що конкретно вплив глобалізації на освіту проявляється через її *стандартизацію*, тобто запровадження міжнародних освітніх стандартів. Сьогодні стандартизація освіти є одним із ключових трендів освітнього простору, вона спрямована на уніфікацію вимог до якості освіти, спрощення взаємного визнання дипломів і підвищення мобільності студентів та викладачів. Зокрема, про це згадує у своїй праці А. Шевчук [12]. Деякі вчені, зокрема О. Назаренко [13], С. Канагараджах [14], І. Фаріон [15], наголошують, що проявом стандартизації та уніфікації в освітньому процесі є так звана *англійзація освіти*, тобто зростання ролі англійської як мови науки й навчання.

Я. Безусяк [16] наголошує, що важливим кроком на шляху уніфікації освітнього процесу в країнах світу стала *імплементація вимог Болонського процесу*, згідно з яким запроваджено єдину трирівневу систему вищої освіти (бакалавр – магістр – доктор). Також важливою ініціативою Болонського процесу, на нашу думку, можна вважати вимогу до сумісності навчальних програм у різних країнах, що дає змогу студентам легше переходити між університетами під час здобуття освіти.

Група дослідників на чолі з Л. Пуховською [17] наголошують, що безупинно відбувається також *гармоніза-*

ція професійних стандартів, коли уніфікуються вимоги до медичної, юридичної, інженерної та інших сфер освіти. Це відбувається, зокрема, шляхом взаємного визнання дипломів і сертифікатів на міжнародному рівні (наприклад дипломів медичних працівників у країнах ЄС), що теж стало можливим завдяки уніфікації навчального процесу. Про це згадує й британський дослідник М. Янг [18].

Уніфікація знань студентів та учнів, на думку А. Пеннікока [19], досягається також завдяки впровадженню міжнародної сертифікації за різними напрямками знань і навичок. Зокрема, йдеться про складання міжнародних мовних тестів, таких як TOEFL, IELTS, GMAT, що визначають рівень знань студентів для їх подальшого вступу до зарубіжних закладів освіти. Крім того, на глобальному ринку вже є низка можливостей отримати професійні сертифікати, якот: CFA, PMP, Cisco. І значення такої сертифікації лише зростає.

Від себе можемо також зазначити, що розвиток інформаційних технологій спростив людям доступ до знань: окрім навчання безпосередньо в закладах освіти, будь-хто може приєднатися до онлайн-курсів, які розміщуються на освітніх платформах (Coursera, EdX, Udacity, Khan Academy). Такі курси теж стандартизовано та орієнтовано на студентів по всьому світу, а отже, завдяки інформатизації освіта стає ще доступнішою. Ще одним важливим трендом, який набрав обертів під час пандемії та не втрачає своєї актуальності, є розвиток закладами освіти різних рівнів дистанційної освіти, що уможливорює здобуття знань незалежно від країни проживання.

Також цікавим проявом глобалізації освіти, як зауважує В. Вертегел [20], є збільшення кількості й обсягів міжнародних програм обміну. Мета таких програм – підвищення рівня мобільності студентів і викладачів закладів вищої освіти (ЗВО), що дає їм можливість набувати досвід за кордоном. Сьогодні чисельність студентів з інших країн, які навчаються в університетах окремої країни, є одним з об'єктивних критеріїв оцінки якості її вищої освіти.

Академічна мобільність студентів, аспірантів і науково-педагогічних працівників належить до пріоритетних напрямів міжнародної діяльності ЗВО. І сьогодні однією з найдієвіших моделей реалізації академічної мобільності є освітня програма ЄС «Erasmus+», яка спрямована на активізацію міжнародного співробітництва та підвищення мобільності серед студентів, викладачів, науковців тощо [21].

Такі чинники, як запровадження єдиних освітніх стандартів і формування глобального освітнього середовища, загострюють конкуренцію між університетами за студентів. Це проявляється в декількох ключових аспектах, одним з яких, за словами С. Курбатова [22], є гонка за місцем в глобальних рейтингах. Глобальні рейтинги університетів – це система оцінювання якості освіти та наукової діяльності ЗВО. Саме рейтинги допомагають студентам під час вибору місця навчання, а закладам – конкурувати за міжнародне визнання. Наразі провідними рейтингами університетів є: QS World University Rankings, Times Higher Education (THE) World University Rankings, Academic Ranking of World Universities

(ARWU) та ін. Рейтинги відрізняються за методикою оцінки та критеріями, основними з яких є: якість викладання, наукові дослідження, цитованість, міжнародні зв'язки.

На нашу думку, усі подібні рейтинги переважно позитивно впливають на глобальну освіту, адже прагнення до лідерства стимулює університети підвищувати якість навчання й досліджень, у т. ч. шляхом удосконалення своїх освітніх програм та наукової діяльності. Загалом глобальні рейтинги допомагають визначити рівень освітнього закладу, проте їхні критерії не завжди враховують специфіку національних освітніх систем.

Ще одним ключовим аспектом прояву конкуренції між ЗВО на глобальному освітньому ринку є *залучення до освітнього процесу якомога більшої чисельності іноземних студентів*. Так, провідні університети пропонують стипендії та гранти, щоб привабити талановитих студентів, розширюючи для цього кількість англомовних освітніх програм. Окрім того, ЗВО *конкурують за викладачів і науковців*: відомих професорів та дослідників приваблюють високими зарплатами й сприятливими умовами для досліджень, розвиваючи дослідницькі центри та співпрацюючи з бізнесом.

Під час трансформації сучасної освітньої системи під впливом глобалізації дедалі частіше береться до уваги так зване *глобальне громадянство* й, відповідно, *глобальна громадянська освіта*, визначені А. Сбруєвою [23]. До речі, хоча самі ці терміни увійшли в обіг порівняно недавно, лише у 2011 р., цінності, які лежать в їх основі, є базовими та загальновідомими. Це передусім взаєморозуміння, взаємоповага серед учасників

певної спільноти, їхня здатність до співпраці тощо. Оскільки сама глобалізація робить країни й економіки взаємозалежними, а освітні системи уніфікованими, не дивно, що концепція глобального громадянства ґрунтується на ідеї, що в сучасному світі ми як люди та громадяни пов'язані не лише з однією країною, але також зі світовою спільнотою, участь в якій дає змогу робити внесок і в міжнародне суспільне життя, тобто впливати на суспільні процеси також на глобальному рівні.

Приналежність людини до світового співтовариства передбачає особливий спосіб мислення, завдяки якому вона може мислити більш глобальними категоріями, опікуючись розбудовою нового глобального світу на засадах справедливості та рівності. Глобальний громадянин цінує й поважає відмінності в культурі, досвіді та має навички співпраці з представниками інших спільнот. Відповідно, глобальна громадянська освіта має демонструвати підхід до освіти, що фокусується на розвитку розуміння здобувачами освіти широкого спектра глобальних проблем і явищ та їх залученні до глобального громадського життя.

Метою такої освіти є виховання глобального громадянина, активно залученого до розв'язання глобальних, національних і локальних проблем. Як зауважують А. Кабезудо, К. Крістіс та М. ДаСільва [24], у рекомендаціях Ради Європи з упровадження глобальної освіти окреслено освітні цілі, що повністю відповідають цій меті, а саме:

- формування понять соціальної справедливості, активної громадянської позиції;

- розвиток знань і цінностей, які допомагатимуть студентам долати виклики реального глобального світу;

- створення освітніх спільнот, де здобувачі освіти та освітяни працюватимуть над розв'язанням глобальних проблем;

- упровадження нових методик і вдосконалення існуючих освітніх програм;

- культивування через освіту солідарності, інакшості тощо.

Тож сьогодні глобальна освіта – це не лише базові знання із загальноприйнятих дисциплін. Вона повинна також включати екологічну, соціально-правову освіту, виховання миру (заохочення міжнародного порозуміння, просування миру й запобігання конфліктів) та полікультурну освіту (забезпечення міжкультурної обізнаності).

Проте, перераховуючи всі переваги від впливу глобалізації на освітні процеси у світі, не треба забувати й про виклики та суперечності, якими може супроводжуватися вказаний процес. Це, зокрема, *виникнення прямої загрози для культурної унікальності освіти*, коли стандартизація може призвести до втрати національних освітніх традицій. Тому не дивно, як зауважує Н. Шакур [25], що паралельно з культурною глобалізацією відбуваються також інші процеси – *культурна диференціація, регіоналізація, етнічна самоідентифікація*. Водночас спостерігається загострення освітнього конфлікту між розвинутими країнами й тими, що розвиваються, через посилення процесів «відтоку мізків», у т. ч. академічної мобільності.

Заглиблюючись у специфіку регіоналізації сучасної освіти, варто

зазначити, що це поняття трактується як багатовимірне явище, яке не зводиться лише до територіальних характеристик у культурному чи географічному сенсі. Зокрема, В. Алфімов [26] зауважує, що регіоналізація означає орієнтацію системи освіти на цілі розвитку відповідного регіону (групи країн, території тощо) та її *спрямованість на забезпечення затребуваних регіоном професійних компетентностей*. Тому важливою є організація підготовки кадрів відповідно до регіональних потреб, що передбачає створення спеціалізованих освітніх програм для розвитку локальних галузей економіки (йдеться про аграрну освіту в сільських районах, морську освіту в прибережних регіонах тощо). Очевидно, що такий запит неможливо задовольнити без тісної взаємодії закладів освіти з місцевими підприємствами та організаціями.

Варто розуміти, що сучасний регіоналізм – це регіоналізм відкритого типу, який передбачає активну взаємодію окремих країн і регіонів, що є економічно взаємозалежними. Проте регіоналізація все одно стимулює систему освіти до зміцнення локальної ідентичності. І передусім це відбувається через здійснення освітнього процесу *рідною* (регіональною) мовою. У цьому процесі важливим є також викладання дисциплін, які відображають *специфіку розвитку* конкретного регіону. А оскільки регіони часто відрізняються між собою за культурним середовищем і соціальним устроєм, регіоналізація освітніх систем повинна будуватися на збереженні регіональних особливостей, зокрема їх *етнокультурної своєрідності*, з чим погоджуються й вітчизняні науковці [27].

Задоволення такого запиту передбачає інтеграцію місцевих традицій і культурних особливостей в освітній процес через викладання предметів, що вивчають регіональні традиції, мистецтво, ремесла тощо. Вітаються й інші види діяльності за цим напрямком, як-от організація регіональних фестивалів, екскурсій, наукових конференцій на місцеву тематику тощо.

На нашу думку, описаний підхід вимагає як адаптації регіональної освітньої системи до загальнонаціональних освітніх стандартів, так і створення (перевидання, написання) підручників та інших початкових матеріалів (або їх частин) місцевою мовою. Тож у процесі регіоналізації освіти важливим є налагодження продуктивної співпраці між регіонами шляхом створення в межах інтеграційних об'єднань *спільних освітніх програм*. А базисом для такої регіональної інтеграції, на наш погляд, повинна стати *децентралізація її управління* з наданням регіонам більшої автономії у визначенні освітньої політики та фінансування освіти з місцевих бюджетів з урахуванням потреб регіону, що відповідно впли-

ває на освітню політику й розподіл ресурсів.

Підсумовуючи проведений огляд наукової літератури, доходимо таких висновків. Глобалізація та регіоналізація виступають ключовими чинниками, які впливають на сучасні освітні процеси (а фактично формують їх), сприяючи інтеграції освітніх систем різних країн світу й водночас намагаючись зберегти регіональні особливості та освітні пріоритети кожної з них.

Основним проявом глобалізації освіти є уніфікація освітніх стандартів, міжнародний обмін знаннями (зокрема через розвиток академічної мобільності) та створення спільних освітніх програм. У той самий час вплив регіоналізації проявляється інакше – через адаптацію світових освітніх тенденцій до національних (регіональних) особливостей в освітній, культурній, соціальній сферах.

Аналіз сучасних світових тенденцій свідчить, що успішне поєднання глобальних і регіональних підходів у сфері освіти сприятиме підвищенню її якості, а також високому рівню конкурентоспроможності випускників та формуванню інноваційного освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Черніченко Г. О., Булатова О. В. Глобалізація та регіоналізація вищої освіти. *Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 23–25 трав. 2011 р. Маріуполь, 2011. С. 487–489. URL: <https://repository.mu.edu.ua/jsui/handle/123456789/556>.

2. Поліщук І. Г. Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасних міжнародних відносин. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2023. № 1 (15). С. 195–204. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-01-195-204> (дата звернення: 22.04.2025).

3. Войтович Р. В. Глобалізація як новий тип розвитку суспільства й управління в контексті формування нової геостратегічної реальності. *Демократичне врядування*. 2021. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2021_2_11 (дата звернення: 24.04.2025).

4. Шаров О. Глобалізація: новітні тренди чи перманентний напрямок розвитку? *Журнал європейської економіки*. 2020. Т. 19. № 1. С. 5–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2020_19_1_4 (дата звернення: 22.04.2025).
5. Scholte J. A. *Globalization. A critical introduction*. London : Palgrave, 2000. 361 p.
6. Куриляк М. Регіоналізація: розвиток теоретичних основ. *Проблеми глобалізації та регіоналізації світової економіки* : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. студ. та молод. вчених, м. Тернопіль, 14–15 квіт. 2016 р. Тернопіль, 2016. С. 73–78. URL: https://library.wunu.edu.ua/libsearch/DocumentView?doc_id=360053 (дата звернення: 21.04.2025).
7. Герасимчук З. В., Лютак О. М. Регіональна політика транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції держави. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка*. 2008. Вип. 25. С. 202–206. URL: https://drive.google.com/file/d/1GJm5iRZf0cOBsJRj_PvgYb2evvUD--K/view (дата звернення: 21.04.2025).
8. Євтушенко О. Н., Андріяш В. І. Регіоналізація та глобалізація в процесі формування геополітичного і гео економічного простору. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 4. С. 109–112. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2013/26.pdf (дата звернення: 21.04.2025).
9. Радзієвська С. О. Регіоналізація світової економіки як суперечливий шлях її трансформації у глобальну економіку. *Молодий вчений*. 2022. № 6. С. 118–126. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-6-106-26>.
10. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : монографія / за заг. ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с. URL: <https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/42161ce839301ec3a298d6e5b69ae2d5.pdf>.
11. World Migration Report 2018 / М. McAuliffe, М. Ruhs (Eds.) ; International Organization for Migration. 2017. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf (дата звернення: 25.03.2025).
12. Шевчук А. В. Стандартизація освіти як важлива умова розвитку регіональних освітніх систем. *Регіональна економіка*. 2013. № 1. С. 107–113. URL: https://re.gov.ua/re201301/re201301_107_ShevchukAV.pdf (дата звернення: 24.04.2025).
13. Назаренко О. Тенденції розвитку вищої освіти Південної Кореї в умовах глобалізації та регіоналізації. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 3. С. 40–48. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-3-40-48>.
14. Canagarajah S. *Translingual Practice: Global Englishes and Cosmopolitan Relations*. Routledge, 2013. 216 p.
15. Фаріон І. Д. Мовна політика України: методологія англійзації в освіті. *Записки з українського мовознавства*. 2023. Вип. 30. С. 185–197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2023_30_20 (дата звернення: 23.04.2025).
16. Безусяк Я. І. Роль Болонського процесу в розвитку вищої освіти Європи та України. *Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ–2017)* : зб. доп. Вінниця, 2017. С. 119–124. URL: https://conferences.vntu.edu.ua/public/files/1/hum_2017_netpub.pdf (дата звернення: 21.04.2025).
17. Пуховська Л. П., Ворначев А. О., Мельник С. В., Кравець Ю. І. Професійні стандарти і кваліфікації у країнах з високорозвинутою економікою : монографія / за наук. ред. Л. П. Пуховської. Київ : НБП «Поліграфсервіс», 2014. 176 с. URL: <https://surl.li/wxkohe> (дата звернення: 24.04.2025).
18. Young M. *Bringing Knowledge Back. From Social Constructivism to Social Realism in the Sociology of Education*. 1st ed. London : Routledge, 2007. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203073667>.

19. Pennycook A. *Global Englishes and Transcultural Flows*. London : Routledge, 2007. 200 p.
20. Вертегел В. Проблема академічної мобільності в контексті підготовки конкурентоспроможних фахівців. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 10. Ч. 2. С. 256–261.
21. National Erasmus+ Office – Ukraine : вебсайт. URL: <https://erasmusplus.org.ua/>.
22. Курбатов С. Університетські рейтинги як індикатор стану освіти. *Філософія освіти*. 2008. № 1–2 (7). С. 309–317. URL: <https://philosopheducation.com/index.php/philed/article/download/279/242/470> (дата звернення: 20.04.2025).
23. Сбруєва А. А. Глобалізація освіти. *Енциклопедія освіти* / за ред. В. Г. Кременя. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 136–137. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/146509376.pdf> (дата звернення: 22.04.2025).
24. Cabezudo A., Christidis C., Da Silva M. C. *Global Education Guidelines*. Lisbon : North-South Centre of the Council of Europe, 2012. 86 p.
25. Шакур Н. В. Трансформація освіти в умовах глобалізації. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці. Сер. : Право. Економіка. Соціальна робота. Гуманітарні науки*. 2009. № 1. С. 282–286. URL: <https://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/16634> (дата звернення: 20.04.2025).
26. Алфімов В. М. Регіоналізація як тенденція розвитку сучасних освітніх систем. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»*. Сер. : Педагогіка, психологія і соціологія. 2019. № 1 (24). С. 4–12. DOI: <https://doi.org/10.31474/2077-6780-2019-1-4-12>.
27. Хомич Л. О., Султанова Л. Ю., Шахрай Т. О. Полікультурна освіта в контексті загальнокультурного розвитку особистості педагога : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 212 с. URL: <https://tinyurl.com/7xt8kveh>.

Ganna Belinska

Ph. D. (Economics), Senior Researcher, State University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv, Ukraine,
belinskaya_anna2015@ukr.net
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-8978-8513>

Denis Samoiluk

student of the State University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv, Ukraine, 4499821@stud.kai.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0004-2570-4933>

THE IMPACT OF GLOBALISATION AND REGIONALISATION ON WORLD EDUCATIONAL PROCESSES

Abstract. *This article provides a thorough analysis of the scientific literature covering the peculiarities of globalisation and regionalisation processes in the world in general and in the field of education in particular. The views of scholars regarding the definition of the essence of the phenomenon of "globalisation", the history of its emergence and development are presented, while it is emphasised that modern scientific thought evaluates the consequences of globalisation for humanity ambiguously. The scientific approaches to interpreting the relationship between the concepts of regionalisation and globalisation and their influence on global economic and social processes are analysed. The authors emphasise that there are two opposing approaches to this issue in the scientific literature. According to the first approach, regionalisation and globalisation are complementary and inseparable processes that flow into each other. According to the second approach, these processes are antagonistic. In the modern world, however, they influence people's lives, especially given the strengthening of migration trends. The authors also analyse the opinions of scholars on the impact of globalisation on education policy, including the processes of unification of educational standards, digitalisation of the educational environment, international academic mobility and integration of national education systems into the global educational space. At the same time, emphasis is placed on the challenges faced by countries due to the need to preserve their own cultural and linguistic traditions in education. It is found that today the regionalisation of education is considered a strategy for adapting educational programmes to the specifics of a certain region, taking into account its socio-economic, cultural and linguistic characteristics. Thus, among the main directions of regionalisation are the decentralisation of education management, the development of regional educational programmes, the training of personnel according to the needs of the local labour market and the integration of local traditions into the educational process. The importance of harmonising international standards with local educational initiatives to improve the quality of education is emphasised.*

Keywords: *global education, globalisation of education, regionalisation, digitalisation, international mobility, education policy, transformation of education.*

References

1. Chernychenko, H. O., & Bulatova, O. V. (2011). Globalization and regionalization of higher education. *Science and education in the modern university in the context of international cooperation*, Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. Mariupol. Retrieved from <https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/556> [in Ukrainian].
2. Polishchuk, I. (2023). Globalization as a leading trend in the development of modern international relations. *International Relations, Public Communications and Regional Studies*, 1(15), 195-204. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-01-195-204> [in Ukrainian].

3. Voitovych, R. V. (2021). Globalization as a new type of society development and management in the scope of a new geostrategic reality establishment. *Democratic Governance*, 2. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2021_2_11 [in Ukrainian].
4. Sharov, O. (2020). Globalisation: the latest trends or a permanent direction of development? *Journal of European Economics*, 19(1), 5-15. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2020_19_1_4 [in Ukrainian].
5. Scholte, J. A. (2000). *Globalization. A critical introduction*. London: Palgrave. 361 p.
6. Kurilyak, M. (2016) Regionalisation: the development of theoretical foundations. *Problems of globalisation and regionalisation of the world economy*, Abstracts of Papers of the International Scientific and Practical Conference. Ternopil. Retrieved from https://library.wunu.edu.ua/libsearch/DocumentView?doc_id=360053 [in Ukrainian].
7. Herasymchuk, Z. V., & Liutak, O. M. (2008). Regional policy of cross-border cooperation under conditions of state European integration. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Economics*, 25, 202-206. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1GJm5iRZflOcOBsJRj_PvgYb2evvUD--K/view [in Ukrainian].
8. Yevtushenko, O. N., & Andriyash, V. I. (2013). Regionalization and globalization in the process of forming geopolitical and geo-economic space. *Investments: Practice and Experience*, 4, 109-112. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2013/26.pdf [in Ukrainian].
9. Radziyevska, S. (2022). Regionalization of the world economy as a controversial way for its transformation into the global economy. *Young Scientist*, 6(106), 118-126. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-6-106-26> [in Ukrainian].
10. Dovgal, O. A., & Kazakova, N. A. (Eds.) (2018). *Globalisation and regionalisation as vectors of development of international economic relations*. Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University. Retrieved from <https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/42161ce839301ec3a298d6e5b69ae2d5.pdf> [in Ukrainian].
11. McAuliffe, M., & Ruhs, M. (Eds.). (2017). *World Migration Report 2018*. International Organization for Migration. Retrieved from https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf.
12. Shevchuk, A. V. (2013). Standardisation of education as an important condition for the development of regional educational systems. *Regional economy*, 1, 107-113. Retrieved from https://re.gov.ua/re201301/re201301_107_ShevchukAV.pdf [in Ukrainian].
13. Nazarenko, O. (2020). South Korean higher education development trends in the context of globalization and regionalization. *Ukrainian Educational Journal*, 3, 40-48. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-3-40-48>.
14. Canagarajah, S. (2013). *Translingual Practice: Global Englishes and Cosmopolitan Relations*. Routledge. 216 p.
15. Farion, I. D. (2023). Language policy of Ukraine: methodology of anglicization in education. *Notes on the Ukrainian Linguistics*, 30, 185-197. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2023_30_20 [in Ukrainian].
16. Bezusyak, Ya. I. (2017). The role of the Bologna Process in the development of higher education in Europe and Ukraine. In *Proceedings of the XLVI Scientific and Technical Conference of Vinnytsia National Technical University Departments* (pp. 119-124). Vinnytsia. Retrieved from https://conferences.vntu.edu.ua/public/files/1/hum_2017_netpub.pdf [in Ukrainian].
17. Pukhovska, L. P., Vornachev, A. O., Melnyk, S. V., & Kravets, Yu. I. (2014). *Professional standards and qualifications in countries with highly developed economies*. Kyiv: STE "Polygraphservice". Retrieved from <https://surl.li/wxkoxe> [in Ukrainian].
18. Young, M. (2007). Bringing Knowledge Back. In *From Social Constructivism to Social Realism in the Sociology of Education*. London: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203073667>.

19. Pennycook, A. (2007). *Global Englishes and Transcultural Flows*. London: Routledge. 200 p.
20. Vertehel, V. (2014). The problem of academic mobility in the context of training competitive specialists. *Problems of Modern Teacher Training*, 10(2), 256-261.
21. National Erasmus+ Office – Ukraine. (n. d.). Retrieved from <https://erasmusplus.org.ua/>.
22. Kurbatov, S. (2008). University rankings as an indicator of the state of education. *Philosophy of Education*, 1-2(7), 309-317. Retrieved from <https://philosopheducation.com/index.php/philed/article/download/279/242/470> [in Ukrainian].
23. Sbruieva, A. A. (2008). Globalization of education. In *Encyclopedia of Education* (pp. 13-137). Kyiv: Yurinkom Inter. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/146509376.pdf> [in Ukrainian].
24. Cabezudo, A., Christidis, C., & Da Silva, M. C. (2012). *Global Education Guidelines*. Lisbon: North-South Centre of the Council of Europe. 86 p.
25. Shakun, N. V. (2009). Transformation of education in the context of globalization. *Bulletin of the Chernihiv State Institute of Law, Social Technologies and Labor. Series: Law. Economics. Social Work. Humanities*, 1, 282-286. Retrieved from <https://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/16634> [in Ukrainian].
26. Alfimov, V. M. (2019). Regionalization as a trend in the development of modern educational systems. *Collection of Donetsk National Technical University. Series: Pedagogy, Psychology and Sociology*, 1(24), 4-12. DOI: <https://doi.org/10.31474/2077-6780-2019-1-4-12> [in Ukrainian].
27. Khomych, L. O., Sultanova, L. Y., Shakhrai, T. O. (2014). *Polycultural education in the context of general cultural development of the teacher's personality*. Kyrovohrad: Imeks-Ltd. Retrieved from <https://tinyurl.com/7xt8kveh> [in Ukrainian].